

Izjava Slovenske skupnosti

PO MOROVEM OBISKU V JUGOSLAVIJI

Ob priliki obiska, ki ga je opravil predsednik vlade Aldo Moro v Jugoslaviji od 8. do 12. novembra, je Svet Slovenske skupnosti v Trstu po politični ocenitvi tega dogodka v imenu slovenske demokratične javnosti ugotovil sledeče:

Slovenska skupnost izreka zadoščenje nad obiskom, ki je uspel v obojestransko zadovoljstvo, ter pozdravlja poglobitev prijateljskih in dobrih sosedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo, ki niso bili nikdar tako dobri, kakor so danes. Premagane so bile težave, ki so dolgo časa obremenjevale odnose med obema državama; na obeh straneh so bili položeni čvrsti temelji, ki bodo pri dobri volji kljub različnemu političnemu in socialnemu ustroju obeh držav pripomogli ne samo k tesnejšemu sodelovanju med Italijo in Jugoslavijo, temveč tudi k mednarodnem pomirjenju.

Slovenska skupnost, predstavnica slovenske etnične skupine na Tržaškem, s posebnim poudarkom ugotavlja dobro voljo, ki so jo izrazili na obeh straneh, ko so obravnavali vprašanje narodnih manjšin. Kot pozitivno ocenjuje tisto točko uradnega poročila, ki izraža željo, da se obema skupinama zamajči ravnanje, ki odgovarja ne samo črki, temveč tudi duhu obojestranskih pogodb.

Slovenska skupnost z zadovoljstvom ugotavlja, da uradno poročilo omenja mednarodne obveznosti in da je g. ministrski Predsednik Moro večkrat izrecno omenil Londonsko spomenico o sporazumu, kateri torej italijanska vlada priznava vso veljavnost. Pri tem izreka željo, naj vlada res kmalu v smislu izjav g. predsednika Mora poskrbi za izvajanje njenih določil.

Slovenska skupnost jemlje na znanje izjavo g. predsednika Mora v senatu dne 19. nov. 1965, da so pravice tistega dela slovenske narodne skupnosti v Italiji, ki ni zaščiten z mednarodnimi sporazumi, zamajene z ustavo in zakoni italijanske republike. To velja za Slovence v goriški in videmski pokrajini, ki morajo biti prav tako zaščiteni kakor Slovenci na Tržaškem ozemlju, saj je narodna manjšina enota in saj v ustavi, v zakonih, v deželnem statutu, v mednarodnih dogovorih in na beograjskih pogovorih izražena načela morajo veljati za vse ozemlje, na katerem živi slovenska narodna skupnost v Italiji. Svet Slovenske skupnosti si dovoljuje pripomniti, da manjka še precej zakonov in izvršnih določb za zagotovitev tega jamstva.

Gospod ministrski predsednik Moro je v Beogradu sporočil, da je vlada predložila rimskemu parlamentu zakonski osnutek o uporabi slovenščine na sodiščih in da bo

od primera do primera dala pobudo za zaposlitev Slovencev v javnih uradih. Slovenska skupnost rada jemlje na znanje to sporočilo s pripombo, da sta obe omenjeni konkretni zadevi res nujni in neodložljivi.

Zlasti pa Slovenska skupnost — sklicujoč se tudi na pismo, ki ga je poslala g. predsedniku Moru skupno s Slovensko demokratsko zvezo v Gorici pred njegovim odhodom v Beograd — opozarja na potrebo, da vlada čimprej s posebno zaščitno zakonodajo uredi celotni položaj slovenske narodne skupnosti v Italiji. V tem je jedro vse slovenske manjšinske problematike.

Slovenska skupnost končno opozarja, da je rimska vlada doslej vedno izpodbijala veljavnost vseh zakonov, ki jih je sprejel deželni svet avtonomne dežele s posebnim

statutom Furlanije-Julijske krajine, v kolikor so vsebovali kakšno določilo v korist slovenske etnične skupnosti, češ da to ne spada v pristojnost dežele. Slovenska skupnost iskreno želi, da bi beograjski obisk g. ministrskega predsednika Mora pospešil rešitev tudi tega vprašanja. Dolžnost vlade je, da odpravi dosedanjo pravno negotovost in nejasnost v tem pogledu, ki povzročata tudi politično negotovost in utenjajeta v statutu zajamčeno pristojnost dežele glede narodnih manjšin. To je potrebno tembolj, ker rimska vlada v izjemo zakona z dne 19. julija 1961, št. 1012 še ni izdala lastnih zakonov o manjšinskih zadevah. Nujno potrebno je, da vlada pred uresničenjem svojih eventualnih pobud zasliši mnenje kvalificiranih predstavnikov slovenske etnične skupine, to je njenih političnih strank in predstavniških organizacij.

HOMATIJE OKROG RODEZIJE

Homatije okrog novoustanovljene afriške države Rodezije, v kateri si je pridržala vlado in oblast bela manjšina, približno 5% prebivalstva, se nadaljujejo. Pravimo: homatije, ker je vsa zadeva zelo zapletena in ker vlada v pobudah, ki bi rade preobrnile položaj v prid črne večine v Rodeziji, kljub hvalevrednim namenom velika zmeda in nejasnost pojmov.

Anglija in še nekatere druge države, med njimi tudi Jugoslavija, so pohitele v zvezi s priporočili Združenih narodov s sprejemanjem gospodarskih sankcij proti Rodeziji. Pretrgale so namreč trgovinske stike z njo. Toda na to se beli naseljenci, lastniki ogromnih nasadov tobaka in drugega, požvižgajo, ker bodo svoj pridelek vedno lahko prodali kam drugam. Tudi nafto in bencin bodo lahko kupili, kjer bodo hoteli. Svetovni trg je prepoln ponudnikov teh pogonskih sredstev.

Afriške države z Gano in Zambijo na čelu, ki so grozile z oboroženim nastopom proti Rodeziji, pa zdaj, ko bi morale zares nastopiti, stoje križem rok. Zambija je celo zaprosila Veliko Britanijo za varstvo pred rodezijsko napadalnostjo. Jasno je, da se takih nasprotnikov bojeviti beli Rodeziji ne boje. Nasprotna stran le dokazuje s takimi neizpolnjenimi grožnjami svojo slabost. Spet enkrat je prišla do izraza popolna neučinkovitost novih črnih držav v Afriki, ki zganjajo v svetovni in afriški politiki velik hrup, ne zmorejo pa ničesar. (Izjalovili so se vsi njihovi poskusi bojkota bele Južne Afrike in tudi njihovi nastopi proti portugalskim kolonijam).

Tudi »vojna napoved« Egipta Rodeziji je in bo ostala samo demagoška gesta, preračunana na to, da bi pridobila Nasserju še novih simpatij v črni Afriki. Edina država, ki bi lahko učinkovito nastopila proti predrznemu Janu Smithu in njegovim belim naseljencem v Rodeziji, je Velika Britanija, ki pa se pomišlja začeti kako odločno akcijo in to predvsem iz notranjepolitičnih razlogov.

V načelu nima Wilson nič proti temu, da pošlje svoje vojaške oddelke varovat Zambijo, ne želi pa, da bi prišlo do spopada z belimi Rodezijci, ki so vendarle po veliki večini Angleži. Vojna proti lastnim ljudem pa je v vsakem primeru grda zadeva in to bi mu mnogi Britanci tudi hudo zamerili. Tako ima tudi pomisleke volivnega značaja, glede na to, da znaša njegova večina v parlamentu le nekaj glasov. Že majhna izguba popularnosti lahko povzroči, da bodo morali laburisti spet — in morda spet za dolgo dobo — v opozicijo.

Zadeva torej ni tako preprosta, kakor jo vidijo preprosti Afričani in Neafričani, vsaj ne za Wilsona. Vendar je poslal ta v Zambijo posebnega poslanca, da bi se pogajal.

Doslej ni bil dosežen še nikak sporazum med zambijskim predsednikom Kaundo in posebnim poslancem britanske vlade Mac Donaldom glede odpošiljatve kontingenta britanskih sil v Zambijo. Obe strani sta si navzkriž glede dveh točk in sicer, kolikšen naj bo kontingent teh britanskih sil in kakšna naj bo možnost njihovega nastopanja.

(Nadaljevanje na 3. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 5. decembra 1965, ob: 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.15 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Božič na divjem Zahodu«. Napisal Karl May, prevod in dramatisacija Dušan Pertot. Prvi del. Igra RO., vodi Lojzka Lombar; 12.00 Nabožne pesmi; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 15.30 »Usad na Severni postaji«. Drama v treh dejanjih, napisal Ugo Betti, prevedel Martin Jevnikar. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Branko Gombač; 18.30 »Sveti Miklavž na podstrešju«, mladinska radijska igra, napisala Tončka Curk; 20.30 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico decembra«; 22.10 Pevci in glasbila.

• PONEDELJEK, 6. decembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za srednje šole); 12.15 Brali smo za vas; 17.25 Radio za šole (oddaja za srednje šole) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Manj znane skladbe Antonina Dvoržaka; 19.15 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti - Vinčo Beličič: »Levstik - kritik, jezikoslovec in ideolog«; 20.35 Zvoki, uglašeni na tmo; 21.00 Stanislaw Moniuszko: »Halka«, opera v štirih dejanjih.

• TOREK, 7. decembra 1965, ob: 12.00 Iz slovenske folklorne - Rado Bednarik: »Pratika za prvo polovico decembra«; 17.20 Italijansčina po radiu - Osnovni tečaj: 5. lekcija; 18.30 Koncertisti naše dežele: 19.00 Plošče za vas, quiz oddaja; 21.00 Pregled slovenske dramatike, pripravila Jože Peterlin in Josip Tavčar. Tretja oddaja. Slovensko gledališče v dobi romantike in čitalnic: »Varh«, enodejanka, ki jo je napisala Garrick-Smolé in odlomka iz del »V čitavnici« Mirka Mahničar in »Zupan« Miroslava Vilharja. Igrajo člani RO., režira Jože Peterlin.

• SREDA, 8. decembra 1965, ob: 8.30 Glasbena matineja; 9.00 Prenos sv. maše iz župne cerkve v Rojano; 10.20 Komorni zbor »Münchner Chorhuben«, vodi Fritz Rothschuh; 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Mariana Prepeluh; 15.15 Slovenske Marijine pesmi. Cerkevni pevski zbor z Opčin vodi Stane Maščič; 15.30 »Sneguljčica«, pravljica v osmih slikah, napisal Pavel Golia. Igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu, režira Joško Lukeš; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 19.15 Higiene in zdravje, pripravil dr. Rafko Dolbar; 19.30 Komorni zbor iz Celja; 20.30 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 21.00 Simfonični koncert. Dirigira Vittorio Gui. Sodeluje pianistka Ingrid Haebler. V edmoru (približno ob 21.50) Misli in nazori.

• ČETRTEK, 9. decembra 1965, ob: 12.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 17.20 Italijansčina po radiu - Osnovni tečaj; 18.30 Klasični moderne glasbe; 19.00 Pisani balorčki, radijski tednik za najmlajše. Pripravila Krasulja Simoniti; 21.00 »Zlati hrošč«, dramatisirana zgodba, napisal Edgar Allan Poe, prevod in dramatisacija Lelja Rehar. Igra RO. režira Stana Kopitar; 22.45 Slovenski solisti: Tenorist Mitja Gregorčič, pri klavirju Pavel Šivic.

• PETEK, 10. decembra 1965, ob: 11.35 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol); 12.15 Pomenek s poslušavkami, pripravila Marjana Prepeluh; 17.25 Radio za šole (oddaja za II. stopnjo osnovnih šol) — ponovitev; 18.00 Ne vse, toda o vsem; 18.30 Znani dirigenti in skladatelji v Trstu. Pripravil Claudio Gherbzt; 19.15 Slovenski znanstveni delavci s tržaške univerze: (3) Elvi Miklavc: »Devinsko narečje«; 20.35 Gospodarstvo in delo. Uredni: Egidij Vršaj; 21.00 Koncert operne glasbe; 21.45 O kritiki marksizma v Italiji - Vittorio Frosini: (3) »Antonio Labriola in marksizem kot filozofija«.

• SOBOTA, 11. decembra 1965, ob: 12.00 Kulturni odmevi — dejstva in ljudje v deželi; 15.00 Glasbena oddaja za mladino. Pripravil Dušan Jakomin; 16.00 »Volan« Oddaja za avtomobiliste; 17.20 II. Vatikanski koncil. Poročilo in komentarji; 17.30 »Ježera naše dežele«; 19.00 Pojeta Edith Piaf in Domenico Modugno; 19.15 Družinski obzorje; 20.35 Teden v Italiji; 20.45 Vokalni oktet »Planika« iz Gorice, vodi Fran Valentičič; 21.00 Za smeh in dobro voljo. Besedilo: Danilo Lovrečič; 21.30 Vabilo na ples; 22.30 Koncerti za violino in orkester.

Izdajatelj: »Novi list« d. o. z. • Glavni urednik: Engelbert Besednjak • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna »Graphis« — Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — telefon 29.477

Fanfanijev ja in ne

V Italiji, pa tudi v tujini je imela zadnje dni preteklega tedna velik odmev Fanfanijeva polemična izjava tedniku »Espresso«, v kateri je zunanji minister — trenutno predsednik sedanjega zasedanja glavnega zbora Združenih narodov — v bistvu izrazil to, da se ne strinja s stališčem Morove vlade in italijanske delegacije na glavnem zboru ZD glede vprašanja pristopa komunistične Kitajske k Združenim narodom. Kot znano, se je Italija pridružila ameriški tezi, da še ni prišel čas, da bi sprejeli Kitajsko med Združene narode, ker je ravno v zadnjem času s svojim delovanjem dokazala, da prezira njihova načela in njihovo vlogo v svetu. Fanfani pa se je izrazil v smislu, da naj bi pekinško Kitajsko sprejeli v svetovni zbor narodov, ker je treba upoštevati stvarnost in dati tudi veliki azijski državi priložnost, da pokaže svojo dobro voljo.

Ta Fanfanijeva izjava v »Espresso« je vzbudila velik političen hrup in Fanfani je pohitel s pojasnilom, da njegovih besed niso pravilno razumeli. To je naglasil v

Huda železniška nesreča v Sloveniji

V ponedeljek zjutraj se je pripetila huda železniška nesreča na postaji Zidani most. Potniški vlak iz Ljubljane je trčil v tovarni vlak, ki je prihajal iz Maribora. Pri nesreči je prišlo ob življenje osem oseb, ranjenih je pa več desetih. Reševalci so morali kar ob progi postaviti zasilne šotore, kjer so nudili ranjencem prvo pomoč. Posebna komisija raziskuje, kako je prišlo do tako hude nesreče.

V nedeljo bodo volili Francozi novega predsednika

V Franciji gre politični boj za izvolitev državnega predsednika. Volitve bodo 5. decembra. Ta dan se bo odločilo, kdo bo vodil nadaljnjih sedem let francosko politiko in s tem močno vplival tudi na evropsko.

Posebnost pri teh predsedniških volitvah prvo nedeljo v decembru je razširjenje volivne pravice. Po sto letih bo prvič volilo 28 milijonov francoskih volivnih upravičencev svojega državnega predsednika neposredno. Doslej ga je volilo le 80 tisoč poverjenih volivnih mož; poslanci, senatorji, zastopniki departmajev in občin.

Šest kandidatov se poteguje za to, da prevzame v začetku leta 1966 čast predsednika Francije. Prvi je seveda sedanji predsednik Charles De Gaulle. Ta je že zgodovinska osebnost in se mu ni treba volivcem šele predstavljati. S svojega Olimpa gleda zdaj že 75-letni general nekam vzvišeno na volivni vrvež in se bo morda vrgel v volivno tekmo le zadnjih pet minut.

Levica je predstavila kot svojega kandidata 49-letnega poslanca François Mit-

terand. Ta blesteči govornik je bil že desetkrat minister. Velja za zagrizenega De Gaullova nasprotnika, čeprav je z njim sodeloval v odporniškem gibanju. Mitrand skuša združiti okrog sebe levičarske stranke s komunisti vred z geslom: Mlad predsednik za moderno republiko.

Tretji kandidat je 45-letni Jean Lecanuet, zastopnik krščanske demokratične struje. Njegovo geslo se glasi: Za obnovo demokracije proti De Gaullovi samodržstvu. Sodijo, da je Lecanuet zelo resen kandidat.

Za predsedniško mesto se poteguje tudi skrajni desničar Tixier-Vignancour. Za seboj ima baje vse Francoze, ki so pribežali iz Alžirije. De Gaulle stalno poziva na javen govorniški dvoboj. Ima precej ugleda in vpliva tudi pri zmernih desničarjih.

Prav malo upanja, da prodre, ima peti kandidat, senator Pierre Marcilhacy. Pravi, da ima proti De Gaulleu le to prednost, da je za sedem centimetrov višji kot general.

V zadnjih urah je prijavil svojo kandidato še 58-letni socialni revolucionar Marcel Barbu. Pridobil si je nekaj imena z ustanavljanjem zadrug, ki naj bi združevale delo in kapital.

Izmed vseh šestih kandidatov ima največ upanja za zmago pač dosedanji predsednik De Gaulle. Prisojajo mu že 65 odstotkov volivnih glasov že pri prvi volivni rundi.

TEDENSKI KOLEDARČEK

5. decembra, nedelja: Stojan, Uroš
6. decembra, ponedeljek: Miklavž, Nikolaj
7. decembra, torek: Urban, Sladoj
8. decembra, sredo: Brezm, Spoč. D. M.
9. decembra, četrtek: Valerija, Savica
10. decembra, petek: Smiljan, Melhiad
11. decembra, sobota: Daniel, Dobromil

V nadzornih odborih naj bodo tudi naši predstavniki

V deželnem svetu je te dni v teku razprava o zakonskem osnutku, ki ga je predložila deželna vlada in ki vsebuje predpise, po katerih se bo odslej izvrševala nadzorna oblast nad sklepi in ukrepi krajevnih ustanov (pokrajine, občine in njihovi konzorciji), dobrodelnih in podpornih ustanov. Zakonski osnutek dalje vsebuje predpise o tako imenovanem neposrednem upravljanju, do česar pride vselej, kadar se omenjene ustanove same ne morejo upravljati.

Doslej je vse te funkcije opravljala država, in sicer po prefekturnih organih. Republiška ustava in deželni statuti pa predvidevajo, da so za izvrševanje nadzorne oblasti nad krajevnimi ustanovami pristojne dežele, kar predstavlja korenit preobrat v vsem starem italijanskem upravnem sistemu, ki je temeljil, kot je znano, na strogo centralističnih načelih.

Po novih predpisih bi morala biti krajevnim ustanovam priznana večja avtonomija in bi moral biti olajšan ter pospešen postopek, ki je potreben, da postanejo sklepi občinskih in pokrajinskih uprav pravomočni in se tako morejo tudi izvajati. Doslej so namreč bili sklepi teh uprav podvrženi tako strogemu nadzorstvu prefekture in njenih organov, da so jih ti čestokrat tudi bistveno spreminjali in s tem dejansko maličili voljo od ljudstva izvoljenih občinskih ali pokrajinskih predstavnikov.

Kakor bo nova zakonodaja zdaj priznala krajevnim ustanovam večjo avtonomijo, tako bo nova stvarnost zahtevala seveda od upraviteljev več čuta za odgovornost, večjo in temeljitejšo pravno in upravno izobrazbo, skratka bo zahtevala sposobnejše in strokovno bolj podkovane vodilne kadre, kar je zlasti važno za slovenske občine, kjer v tem oziru marsikaj hudo peša.

Po zakonskem osnutku deželne vlade bi nadzorno oblast izvrševali: osrednji nadzorni odbor in pokrajinski nadzorni odbori. Prvi bi bil pristojen, da nadzoruje predvsem sklepe in ukrepe pokrajinskih uprav, in bi imel svoj sedež v Trstu. Pokrajinski nadzorni odbori pa bi izvrševali svojo nad-

zorno oblast nad ukrepi vseh občin, ki se nahajajo v določeni pokrajini. Ustanovljeni bi bili torej skupno štirje odbori, in sicer po eden v Trstu, Gorici, Vidmu in Pordenonu.

Tako osrednji kot vsak pokrajinski odbor bi sestavljalo skupno 12 članov, od katerih bi 8 izvolil deželni svet (če gre za osrednji odbor) oziroma pristojni pokrajinski svet. Izvoljeni člani — pravi zakonski osnutek — morajo biti strokovnjaki v pravnih, upravnih, zdravstvenih in tehničnih vedah ter na področju socialne pomoči.

S stališča slovenske narodne manjšine na tem mestu moramo ugotoviti, da tudi ta zakonski osnutek močje gre mimo dejstva, da živita na ozemlju Furlanije-Juljske krajine dve narodnostni skupini — italijanska večina in slovenska manjšina. Mislimo, da bi pravično, moderno in demokratično pojmovanje avtonomije zahtevalo, naj bi bilo z zakonom zagotovljeno predstavnštvo slovenske manjšine v teh važnih nadzornih odborih. Tej zahtevi bi lahko ustregli, če bi deželni svet zakonski osnutek tako dopolnil, da bi na primer zakon predvideval izvolitev v nadzorne odbore tudi strokovnjakov za manjšinska vprašanja.

BERAN PRIDE V TRST

Za nedeljo 19. decembra je napovedan v Trstu obisk nekdanjega praškega nadškofa, sedaj kardinala Jožefa Berana. Povabljen je, da blagoslovi nove zvonove v svetišču Marije Matere in Kraljice na vrhu Griže. Blagoslov šesterih velikih zvonov se bo izvršil z veliko slovesnostjo.

Ceški kardinal bo začel svečanosti s slovesno pontifikalno mašo v cerkvi svetega Antona Novega, kjer bo tudi pridigal. Po maši se bo razvil avtomobilski sprevod s kardinalom, duhovščino in najvišjimi predstavniki oblasti na kraški vrh Grižo nad Barkovljami k novemu Marijinemu svetišču, kjer bo blagoslov zvonov. Popoldne pa bo kardinal Beran prisostvoval zborovanju Katoliške akcije, kjer bo imel poseben nagovor.

Ameriški „bonci“ in „bonke“

Zadnji čas je prišel v Združenih državah v modo samomor po vzgledu fanatičnih budističnih boncev v Saigou. Samomorilci se polijejo z bencinom in vžgejo. Nedvomno gre za pojav psihične nalezljivosti pri psihopatih, ki bi hoteli, da bi svet »govoril o njih«, četudi skušajo dati svojemu dejanju politični razlog, ki je ravno v modi (to je vojna v Vietnamu) ali sentimentalni (nesrečna ljubezen itd.).

V bistvu je to tudi bolesta plat današnje gonje za publiciteto, čeprav za ceno lastnega življenja. Vsak tak primer nalezljivo vpliva na druge psihopate, nagnjene k patološkemu pojmovanju svoje važnosti, ali pa tudi prebudi še v drugih željo po taki obliki samomora, ker je znano, da obstoja posebna kategorija ljudi, ki hočejo napraviti samomor prav z ognjem. Zadnji čas sta se zažgali tako celo dve mladi ženski, ena od njih mati dveh majhnih otrok, in to iz »protesta proti vojni v Vietnamu«, medtem ko druga »ni mogla preboleti, da je strla srce nekemu fantu«. Da ga je strla svojim staršem, ji najbrž

ni bilo mar. Obe so sicer »pogasili«, preden sta zgoreli, a o njuni nadaljnji usodi še ni nič znano.

ETRUŠČANI NISO ODKRILI AMERIKE

Eden izmed najbolj znanih strokovnjakov za starodavne ameriške kulture pred pojavom kraljestva Inkov, dr. Louis E. Valcarcel v Limi, je odločno zanikal, da bi obstojala kaka zveza med nekdanjimi ameriškimi kulturami in Etruščani, glede na govorice, ki so se razširile v zadnjem času, da so Etruščani odkrili Ameriko. Rekel je, da določena podobnost med eno in drugo kulturo na raznih koncih sveta še ni dovolj, da bi lahko trdili, da so te medseboj v zvezi. Kot primer je navedel podobnost med nekdanjo egipčansko kulturo in starodavnimi kulturami pred dobo Inkov.

Po njegovem ni nikakega znanstvenega dokaza za kakršnokoli zvezo med Etruščani in nekdanjimi prebivalci Venezuele ali Južne Amerike nasploh.

Rodezija

(Nadaljevanje s 1. strani)

Velika Britanija je pripravljena poslati v Zambijo enote britanskega letalstva, ki pa ne bi smele nikoli prestopiti meje z Rodezijo, medtem ko zahteva predsednik Zambije večje britanske sile, ki naj bi obsegale tudi kopenske enote. Te sile bi morale imeti po njegovem možnost, da direktno nadzorujejo naprave jezu Kariba, ki so prav na meji, in električno centralo, ki je na rodezijskem ozemlju. Britanski letalski oddelek je že pripravljen na odhod v Zambijo in bo odpotoval takoj, kakor hitro bodo privedla pogajanja, ki so v teku med MacDonaldom in predsednikom Kaundo, do pozitivnih rezultatov.

Vse kaže, da Kaunda ni toliko strah pred Rodeziji, kot pa si želi, da bi britanske čete prišle prej ali slej v konflikt s Smithovimi belci, ko bi morale nadzirati tiste dele elektrarne, ki stoje onstran meje, na rodezijskem ozemlju. Tako bi rad zvičajno povzročil britansko »invazijo« Rodezije in poslal tako Britance po kostanj v ogenj.

Rodezijski ministrski predsednik Jan Smith pa je v nekem svojem govoru izjavil, da nima nič proti pošiljavi britanskih čet v Zambijo, da bi zajamčile njeno varnost. Pristavil pa je, da bodo rodezijske oborožene sile streljale na angleške vojake, če bodo ti stopili na rodezijsko ozemlje.

Za Evropejce, ki radi presojajo stvari načelno, se zdi lahko uganiti, kdo ima v vsej tej zamotani zadevi prav. Toda v politiki niso važna samo načela, ampak tudi stvarnost in možnosti, da se načela uresničijo. Treba je upoštevati tudi ta. Dejansko razmerje sil v Rodeziji in okrog nje pa je danes vsekakor še takšno, da načelom, na katera se sklicujejo nasprotniki bele nadvlade v Rodeziji, ni tako lahko pripomoči do zmage, kot bi nekateri mislili. In to bo tako ostalo, vse dokler črna Afrika ne razvije svojih človeških, intelektualnih, ekonomskih in političnih sil tako — in sicer v demokratičnem smislu — da bo sposobna reševati take probleme sama in zagotoviti svojim masam politične pravice tudi brez intervencije britanskih pušk. To pa bo lahko dosegla le z delom in študijem, ne pa z demagogijo. Podarjena svoboda ne tekne, ker je tisti, ki jo uživajo, ne znajo ceniti.

V zadnjem hipu smo zvedeli, da je končno Kaunda le pristal na britanske zahteve glede kontingenta britanskih sil in da so prva britanska letala že prispela v Nairobi, odkoder bodo poslali letalce v Zambijo. V Rodeziji pa bodo intervenirali kot je izjavil Wilson, samo v primeru, da bi Jan Smith odrezal električni tok Zambiji.

FOLET NA MARS

V Ameriki se pripravljajo za polet na planet Mars, ki se bo izvršil leta 1984. Stroški za ta poskus so preračunani na 2200 milijard lir. Ravnatelj urada za vesoljska raziskovanja Werner von Braun je napovedal, da bo trajal polet 460 dni. Posebna raketa na atomski pogon bo ponesla posamezne kose vesoljske ladje v krožnico okoli zemlje. Astronavti pa bodo tam prik'opili različne dele in sestavili raketo, ki bo odletela proti cilju. V vesoljski ladji bo poldrugo leto živelo in opravljajo opazovanja več astronomov.

I Tržaškega

Razmah tržaške univerze

Rektor tržaškega vseučilišča prof. Origone je podal v razgovoru z nekaterimi časnikarji zanimive izjave o razvoju tega najvišjega znanstvenega zavoda v sklopu dežele. Večkrat so se že slišali predlogi, tudi v deželnem svetu, naj bi nekatere znanstvene institute in tudi fakultete prenesli v Videm.

Rektor je poudaril, da presega letos število vpisanih slušateljev pet tisoč. Ze zato se kaže potreba decentracije. Akademski senat je bil že sam mnenja, naj bi se v Vidmu odprli nekateri inštituti pod okriljem znanstvene in inženirske fakultete. Potrebno bi bilo, po rektorjevih mislih, ustanoviti v Vidmu tudi podružnico višje pedagoške fakultete (magistero), kjer naj bi se izobraževali profesorji za novi tip enotne nižje srednje šole. Nadalje bi bilo potrebno ustanoviti tudi nov oddelek za statistične vede pod okriljem ekonomsko-trgovinske fakultete; tudi ta oddelek bi bilo možno postaviti v Videm.

Za razmah vseučilišča in njegovih ustanov v Trstu samem je treba rešiti še nekaj drugih vprašanj. Nujno je potrebno zgra-

SPREJEM NA JUGOSLOVANSKEM KONZULATU

Ob prazniku jugoslovanske republike je generalni konzul v Trstu Rudi Janhuba priredil v soboto, 27. novembra, v prostorih konzulata sprejem, ki so se ga poleg zastopnikov oblasti udeležili tudi mnogi predstavniki slovenskih političnih in kulturnih organizacij v Italiji.

Pisma uredništvu

Spoštovani g. urednik!

Z zanimanjem sem brala v »Novem listu« vzpodbudne besede v uvodniku »Je naša mrzlost res trdosrčnost?« Tudi v moji duši se včasih porajajo take misli. Sicer ne gledam tako pesimistično naših ljudi in lahko rečem, morda tudi ne vsakega posameznika. Menim pa, da osebe, ki imajo kakšno višjo izobrazbo, lahko pozitivno vplivajo na naše ljudstvo.

Vašo zamisel zelo odobrovam: to, da naj bi se pomagalo vsaki potrebni osebi — vsaj po možnosti; če ne denarno, naj bi se ji nudila duševna pomoč, kakor ste omenili, tudi ubogi levkemični deklici.

Da bi ravno mi Slovenci pričeli z tako vzvišeno bratsko iniciativo, bi bilo res hvale vredno. Mišim pa, da bi bilo pri tem zelo nujno, da bi se vplivalo na naše matere, naj bi del že prirojene materinskega čuta poklonile tudi tem revežem.

Večkrat, ko tako premišljam, si mislim, kako smo ljudje ubogi in ljubezni do Stvarnika. Kaj je potrebno kopiciti si bogastva, zidati, špekulirati itd. Delati že, to odobravam, a kadar se je enkrat doseglo to, kar je neobhodno za to dolgo ali kratko dobo življenja, čemu ne bi nudili še bratu koščka kruha?

Morda bo kdo rekel: »Moram pripraviti bodočnost svojim otrokom.« (Morda enemu ali dvema?) — Kaj pa smo imeli mi? Kdo nam je pripravil bodočnost? Vse, kar je ostalo, sta pobrali dve vojni. Pa vendar smo tu, se borimo za obstanek, z zaupanjem v Boga delamo — a še premalo pomislimo na brata, ki mu je bilo morebiti vzeto najdražje — zdravje!

Zato čestitam Vaši res človeški in kristjanski zamisli v upanju, da bi se res kmalu ustanovilo kaj konkretnega. Takrat bom tudi jaz prišla prav rada in ponudila roko. Slovenska mati

diti še drugi Akademski dom, ki bo mogel nuditi stanovanje vsaj 500 dijakom. Gradbena dela se bodo morda začela že v tem letu, ker je dežela nakazala 200 milijonov podpore. Celotni stroški z opremo vred so pa preračunani na eno milijardo in 100 milijonov. Začela so se tudi gradbena dela za novo menzo, ki bo nudila dijakom hrano po dostopnih cenah.

Kot vidimo, se tržaško vseučilišče krepko razvija kljub nekaterim finančnim težavam.

Nabrežina:

SPOMNILI SMO SE NAŠEGA PESNIKA I. GRUDNA

Prosvetno društvo »Igo Gruden« se je v nedeljo z lepo uspešno prireditvijo spomnilo 17-letnice smrti pesnika — nabrežinskega rojaka — po katerem nosi svoje ime, s čimer je hkrati proslavilo 20-letnico svojega obstoja. Predsednik društva, prof. Sergij Radovič, je v pozdravenem nagovoru med drugim poudaril, da je v zadnjem času po zaslugi nabrežinske mladine društveno delovanje, ki je bilo takorekoč zamrlo, ponovno oživelo in je društvo v nekaj mesecih pripravilo vrsto prireditev, predavanj, izletov in športnih nastopov. To je dokaz, da se tudi na kulturnem in prosvetnem področju more marsikaj narediti, če obstajata dobra volja in v društvenem vodstvu smisel za žrtvovanje. Predsednik je dalje izrazil željo, da bi v društvo pristopili še novi člani, zlasti v obnovljeni pevski zbor, in naglasil, da društvo odpira svoja vrata vsem prebivavcem občine, ki se zanimajo za prosvetno življenje.

Na predsednikovo povabilo je nato spregovoril nekaj besed devinsko-nabrežinski župan Drago Legiša, ki je društvu voščil ob njegovem 20-letnem obstoju in zlasti čestital, ker se je za to obletnico spomnilo pesnika Iga Grudna, ki je ponesel ime Nabrežine v širši slovenski svet. Župan je dalje poudaril važnost kulturno-prosvetnega delovanja, ki ne pomaga samo širiti človekovo obzorje in ga plemenititi, temveč je tudi dragoceno in nenadomestljivo narodnoobrambno sredstvo.

Visokošolec Igor Tuta je nato v mojstrsko zasnovanem predavanju orisal lik in delo slovenskega pesnika Iga Grudna. Med predavanjem je več dijakov, članov društva, občuteno recitalo nekaj pesnikovih stvaritev. To predavanje vsekakor zasluži, da bi bilo v celoti objavljeno v kaki reviji.

Na proslavi sta sodelovala tudi otroški pevski zbor »Kraški slavček« in društveni mešani zbor, ki sta pod vodstvom prof. Erminija Ambrozeta ubrano zapela nekaj ljudskih pesmi.

Poslušavci, ki so se v lepem številu udeležili kulturne prireditve, so nastopajoče nagradili z dolgim ploskanjem. Mladini, ki je s takim navdušenjem in z voljo za delo prevzela društveno vodstvo, tudi mi iskreno čestitamo in želimo, da bi doseglo še mnogo uspehov. Ob zaključku prireditve je društvu čestital še predsednik Prosvetne zveze dr. Hlavaty.

»ROBINZONADA« V NAŠEM ZALIVU

Dva diletantska ribiča iz Gradeža, 50-letni Francesco Milio in 40-letni Bruno Guzzon, imata te dni kaj pripovedovati prijateljem pri litru rdečega v gostilni. Prejšnji teden sta odveslala z izposojenim čolnom precej daleč na morje — osem milj od Gradeža — da bi lovila ribe. Presenetila pa ju je burja in jima prevrnila čoln. S plavanjem sta se rešila na otoček »Dossi dell'oro«, nekaj milj od obale. Vsa premočena sta si morala narediti ležišče v grmovju na komaj nekaj sto kvadratnih metrov velikem peščenem otočku. Vso noč sta zmrzovala v burji in dežju, med katerega so bile pomešane snežinke. A tudi drugi dan ju ni nihče opazil, ker zaradi burje nobena barka ni izplula na ribolov. Da ne bi zmrznila, sta ves dan hodila po otočku. Morala pa sta prebiti še drugo noč na njem. Šele tretji dan zjutraj ju je opazila neka ribiška barka in ju rešila iz neprijetnega položaja.

Domači njunega izginotja niti niso takoj prijavili, ker so se bali, da bi imela »sitnosti« zaradi izposojenega čolna in ker sta ribarila brez dovoljenja. Iskati so ju začeli šele v torek zvečer. Toda konec dober, vse dobro. Nevarne »robinzonade« se da torej doživeti tudi v našem zalivu in ne le sredi Tihega oceana.

PEVSKI ZBOR »J. GALLUS«

BO PRIREDIL ZA 60-LETNICO

SVOJEGA PEVOVODJE

UBALDA VRABCA

VEČER NJEGOVIH PESMI

KI BO DNE 4. DECEMBRA OB 21. URI

V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA

Vstopnina 500 lir — Pevci ki se bodo izkazali z legitimacijo svojega zbora, imajo 40% popusta. Zaradi omejenega števila sedežev prosimo, da si občinstvo pravočasno nabavi vstopnice v Tržaški knjižarni.

Beneška Slovenija

Brdo:

OBCINSKA DELA

Po navadi grajamo našo občinsko upravo, včasih tudi upravičeno, danes pa moramo priznati, da je drugače. Začela se je popravljati cesta, katero so poškodovale zadnje poplave Tera. Zgradili bodo krepke oporne zidove in ponekod bo tudi struga usmerjena tako, da ne bo izpodjedala bregov. Pokrajinska uprava bo dala denar za asfaltiranje ceste od Njivice do Tera. Zaradi neugodnega zimskega vremena pa se bodo ta dela začela šele spomladi. Za vse te poprave so stroški preračunani na deset milijonov lir.

Pokrajinska in občinska uprava ima v načrtu tudi ureditev vseh cest, ki imajo turistični pomen. Pohvale je vredno, da se je asfaltirala cesta, ki vodi v Završke jame. Te prelepe kraške podzemne dvorane s stoterimi kapniki privabljajo vsako leto več obiskovalcev.

Čedad:

OGENJ IN POPLAVE

V začetku tedna je izbruhnil v mestu precej hud požar. Ogenj je divjal v tovarni stolic, ki je last Vittoria Macoriga. Zaradi kratkega stika je začelo goreti v veliki osrednji lopi, kjer so bile nakopičene že izdelane stolice. Ogenj je pokvaril tudi nekaj strojev. Hitra pomoč gasilcev je

VENDAR NEKAJ

Danes teden je prišla ugodna novica za razvoj goriškega gospodarstva. Na seji Trgovinske zbornice je predsednik naznanil, da se je po dolgih pogajanjih pri prometnem ministrstvu končno le rešilo vprašanje mednarodnih prevozov živine preko goriške postaje.

Oddelek državnih železnic v Trstu je sporočil, da je nakazal 25 milijonov lir za zgradnjo velike lope za živino, za razsvetljavo in za potrebna napajališča na goriški južni postaji. Priglasili so se že tudi nekateri zasebniki, ki bodo s posojili goriškega Monta opravljali vse potrebne operacije, kot nabava krme, čiščenje voz, napajanje in podobno, pri tranzitu živine skozi Gorico.

Ni dvoma, da bo Gorica kot mednarodna živinska prehodna postaja nekaj le pridobila za svoj ne preveč rožnati gospodarski položaj.

PAMETNA ODREDBA

Zadnje tedne se opaža, da je poveljstvo mestnih stražnikov okrepilo varnostne ukrepe v mestu. Na mnoga križišča, kjer se je promet povečal, je postavilo prometnega stražnika; za enkrat sicer samo ob urah najvišjega prometnega valovanja. Na marsikaterem križišču bi moral stalno stati stražnik. Toda naše mesto razpolaga s premajhnim številom stražnega moštva.

Kljub temu pa so uvedli še en pаметer in potreben varnostni ukrep, o katerem smo pisali v Novem listu že ob začetku šolskega leta. Poseben stražnik urejuje promet pred poslopji osnovnih šol, ko otroci prihajajo in odhajajo od pouka. Varnostna služba je bila zlasti potrebna na Catinarijevem križišču pred uršulinskimi šolami. Ob takih urah bi morali postaviti tja še enega stražnika na spodnji konec istega trga, kjer se steka kar šest ulic.

- Hanalska dolina

omejila požar, da se ni razširil še na druga poslopja. Skode je pa kljub temu nad dva milijona lir.

Po vsej okolici povzroča škodo tudi voda. Od sobote do večera je skoraj neprenehoma deževalo. Narastli so pritoki Nadiže, zlasti še hudournika Kozica in Erbec. Kalni valovi so ponekod prestopili bregove in so nanесли blato ter grušč na polje. Nasipi in jezovi niso še popolnoma v redu. Ljudje se boje še hujših poplav, ker je pritisnila odjuga.

Sedigla:**SMRT IZSELJENCEV**

V Sediglo ali Log pri Čenti je prispela žalostna in nenavadna novica. Na isti dan sta se smrtno ponesrečila dva vaščana iz naše vasi. Zgodilo se je 11. novembra. Devetindesetletni Fiorello Pividori, oče treh otrok, je delal v Zahodni Nemčiji in nekem marmornem kamnolomu. Med delom ga je stisnil težek žerjav. Komaj so našega rojaka prepeljali v bolnišnico, je izdihnil.

Drugi ponesrečenec v tujini je 27-letni Dominik Treppo. Uslužben je bil v neki opekarni na Bavarskem. Pri delu se je utrgal transmisijski jermen, ki se je delavcu ovil z vso silo okrog vratu in telesa. Stisnil ga je tako močno, da ga je na mestu zadušil. Tako pobira tujina naše mlade delovne moči.

OBISK KOROSCEV

V soboto popoldne so se pripeljali v Gorico s posebnim avtobusom fantje in dekleta, pa tudi nekateri starejši možje iz Žitare vasi in St. Vida v Podjurski dolini na Koroškem. Spremljala sta jih župnik iz Žitare vasi Matej Nagele in dirigent Hanzl Kežar. Ta vodi tudi moški oktet, ki ima nežno ubrane in zlite glasove. Nastopil je že pri različnih prireditvah. S pevci so prišli tudi igralci in igralke, po večini iz preprostih slojev, ki pa zavedno gojijo v Korotanu domačo pesem in materinsko besedo.

V nedeljo dopoldne so gostje s Koroške obiskali Staro goro, popoldne ob štirih so pa nastopili v dvorani Katoliškega doma s petjem in zgodovinsko igro. Živahni rojaki s Koroške in njih »dečve« so pokazali, da tudi ob Dravi in zamrl čut za domače kulturno udejstvovanje. Podobnih obiskov bodo Goričani še veselili.

POGREB SPOŠTOVANEGA OBRTRNIKA

V Gorici so pokopali znanega meščana Trevisana Ivana, ki je umrl po kratki boleznii v 65. letu starosti. Pokojni je slovel kot odličan mojster v kovni stroki. Trevisanove ograje, okenska omrežja in drugi izdelki iz kovanega železa so bile na glasu daleč po svetu. V svojo veliko delavnico na drevoredu XX. septembra je dobivala naročila tudi od visokih angleških rodbin.

Po srcu je bil izredno dober mož, poštenjak, ki je rad posedel tudi v družbi slovenskih someščanov. Naj počiva v miru!

Sovodnje:**PROSLAVA PADLIH**

V nedeljo dopoldne se je razvila ob dokaj ugodnem vremenu proslava v spomin vseh padlih občanov. Pred spomenikom pri občinski hiši se je zbrala velika množica domačinov, ljudi iz vseh sosednih vasi, povabljenih gostov ter zastopnikov cerkvenih, vojaških in politično-upravnih oblasti. Na proslavo so prihiteli s svojimi prapori tudi predstavniki odporniškega gibanja iz italijanskih in slovenskih krajev. Nadškofa je zastopal msgr. Cirotto, ki je spomenik tudi blagoslovil. Na govorniškem odru so bili še navzoči podprefekt Palisi, zastopnik pokrajinskega predsednika odbornik Waltrisch, nekateri goriški mestni svetovavci, župani iz Doberdoba, Fare, Redipulje, števerjanski podžupan, domači občinski svetovavci in odposlanci raznih slovenskih organizacij. Kot povabljen gost se je udeležil svečanosti tudi jugoslovanski generalni konzul v Trstu Janhuba s spremstvom.

Ob deseti uri so prikorakali v sprevedu nosilci vencev, dvajset po številu, nakar je župan Češčut pozdravil vse navzoče in se je spomnil v lepem italijanskem in slovenskem nagovoru vseh padlih občanov. Sto in eden se je žrtvoval za svobodo, je poudaril, to je po eden na vsakih petnajst prebivavcev sovodenjske občine. Vsekakor velik krvni davek! Sledilo je odkritje spomenika, postavljenega po načrtu grofa Caccia Dominioni. Na spomeniku v obliki velikega marmornatega čoka se blesti pomen-

Iz Goriške

ljiv napis v obeh jezikih in znak: Mir božji. Po blagoslovu, polaganju vencev in enominutnem molku, je imel krajši nagovor še nadškofov zastopnik, nakar so pevski zbori tiho in ubrano odpeli žalostinko. Potem so se delile priznalne diplome svojem padlih. Vmes smo slišali Kosovelove »Ekstaze smrti« in recitacije domačih šolarjev, združeni pevski zbori so zapeli še nekaj žalostink in bojevniških pesmi.

V vseh farnih cerkvah sovodenjske občine so se isti dan opravile tudi molitve za vse padle domačine. Po končanem sporedu je župan povabil vse zastopnike in goste na zakusko v občinski dom. Tam bodo tudi vzdali ploščo z vsemi imeni padlih.

Proslava je naredila na vse navzoče vtis tihe, dostojne in občutene svečanosti v duhu skupnosti za vse rojake, ki so umirali, da njih potomci žive.

Rupa:**SREČO VOŠCIMO!**

V soboto je stopil v jarem svetega Lukeža kot pravimo po domače, naš sosed Kovič Ivan. Za življenjsko družico si je izbral Jožico Sinigoj iz Dornberga. To je vsekakor spet vesel dogodek za našo vas, zlasti ker Iviča vsi poznamo in ga tudi radi imamo kot fanta, kakršnih se v naši dobi le še malo dobi pri nas. V pevskem zboru sodeluje že dolgo vrsto let in je vedno točen pri pevskih vajah. Pomaga rad povsod, kjer je treba poprijeti. Svojemu dragemu prijatelju želijo vsi njegovi prijatelji obilo neskaljene sreče in zadovoljstva na novi življenjski poti!

Ker govorimo že o pevskem zboru, vam sporočamo, da se čutijo pevci in pevke našega zbora iz Rupe-Peči zapostavljeni, ker jih niso organizatorji proslave povabili k nedeljskemu odkritju spomenika padlim. Naš zbor tudi deluje v občini in to že več let. Res je v večini cerkveni zbor, toda če ste ga slišali že večkrat na radiu in pri raznih nastopih, ste se lahko prepričali, da goji tudi narodno in umetno pesem. Ne maramo se hvaliti, kaj veljamo, to naj sodijo drugi. Ni pa prav, da nekateri sploh nočejo poznati zbora Peč-Rupa zlasti še pri skupnih občinskih prireditvah, kot je bila nedeljska v Sovodnjah.

Stmaver:**SMO LE UČAKALI**

Stmaver je tako blizu mesta, da bi se lahko z nosom butnil vanj, a je kljub bližini skoro odrezan od Gorice. Obe cesti, ki peljeta čez Pevnico v naše zaselke, bi se sploh ne smeli imenovati cesti, še kolovoza ne. Zgornja, od Vinčičev navzdol, je že tako ozka in vijugasta, a po zadnjem deževju je še zasuta. Tu pa tam jo popravljajo zasebniki z lastnimi žrtvami in stroški.

Spodnja cesta, gre po pevmskem polju in čez most v luknji po strmem klancu na Znarišče, je pa kar slovita po svoji neprehodnosti. Zdaj sicer upamo, da se nas bo občinski odbor v Gorici končno le usmilil, vendar se ne smemo prehitro veseliti, ker je odbor na eni svojih zadnjih sej sklenil, da bodo samo en del te ceste prevlekli z asfaltom. Klanci in ovinki pa bodo ostali?

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prispevek k dialogu

Kot je razvidno iz odgovora, je Lokar pravilno razumel namen moje kritike njegove razprave o marksizmu, socializaciji in gospodarstvu v »Mostu«, s katero sem hotela sprožiti dialog, ki naj bi razčistil pojme in zblížal stališča, kar je pač namen vsakega dialoga, če naj bo ploden in uspešen. Vidimo pa, da so tudi v tem vprašanju naša mnenja deljena.

O DIALOGU IN JASNOSTI POJMOV

Lokar namreč odgovarja in s tem potrjuje mojo kritiko da: »pušča v svoji razpravi nujno celo vrsto odprtih vprašanj, komaj nakazanih dejstev in misli, protislovnih trditev. To morda ni estetsko. A kako bi drugače?« Jaz pa menim, da bi bil tak način podajanja lahko možen recimo na literarnem področju, ne pa na gospodarsko-družbenem, kjer so potrebni, vsaj stvarni prijemi, če že ne več. Spričo tega nastane dejansko vprašanje: kako bi drugače? Seveda, če nekdo o stvari, ki jo obravnava »noče dati jasnih pojmov in točnih opredelitev, niti se noče opirati na sociološka in gospodarska dejstva«, kakor sam trdi, potem postane vsako razpravljanje dejansko problematično. Spričo takega stališča Lokar skoro onemogoča dialog, dasi si ga, kot je razvidno iz naslova, sam želi. Želimo ga pa tudi mi, ker se zavedamo, da le medsebojno spoznavanje in vsklajevanje na osnovi sodelovanja in vzajemnega razumevanja predstavlja pot, sicer zahtevno in odgovorno, a edino, ki vodi do pravega napredka, do resničnih medčloveških odnosov. In za to nam gre.

Za dialog pa je osnovni pogoj, kakor za vsako razumno presojanje, da najpreje vemo, zakaj gre, kakor trdi tudi slaviti sociolog Aron, in pa da nikoli ne pozabimo, da predstavljajo vsi sistemi neopolne rešitve problema, ki doslej še ni našel popolne rešitve; ta morda niti ne obstoja. Zatorej tudi ne pričakujemo od Lokarja neke odrešilne koncepcije za našo gospodarsko-družbeno ureditev, pač pa smo želeli pojasniti, za kaj gre v njegovi razpravi oziroma kaj avtor sploh hoče? V odgovoru nam to vsaj nekoliko pojasni:

O LASTNINI

Spričo mojih dokazov odgovarja Lokar: »Torej nobeno dogmatsko gledanje na lastnino: za ali proti, ampak ugotovitev, da se dajo podobni rezultati doseči v privatno-lastninskem ali v družbenem okolju.« S tem pa pade njegova osnovna teza, po kateri naj bi objektivizacija verjetnosti nujno vodila v podružbenje in tako v socializacijo.

Vendar pa hoče svojo prvotno zamisel podpreti s primerom s turističnega področja. Tu navaja, kako je Italija, »država, družba, skupnost in noben privatni lastnik« podzvela, da bi preprečila upadanje turističnega prometa, določene ukrepe (dasi so jih tudi privatniki) v smislu objektivizacije verjetnosti. Ja, a rezultat? Turizem je kljub intervenciji države, ki naj bi vodila po Lokarju v socializacijo, ostal v privatnem sektorju in se krepi, morda prav zavoljo take gospodarske politike. Torej ne govori primer v prid njegove, marveč očitno v prid naše teze, ali ne?

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE OPERE

Ljubljanska Opera je gostovala te dni v Trevisu, kjer je prikazala Borodinovo opero »Knez Igor«. Nastopali so solisti, zbor, balet in orkester.

Kot piše slovenski tisk, pomeni gostovanje ljubljanske Opere v Trevisu nov prispevek k kulturni izmenjavi med Italijo in Slovenijo oziroma Jugoslavijo.

Ljubljanska Drama pa je gostovala zadnji čas tudi na Poljskem, v Varšavi in Krakovu, in v Bratislavi na Slovaškem.

SMRT CVETKA GOLARJA

V Ljutomeru so pokopali slovenskega pesnika in pisatelja Cvetka Golarja. Doživel je 87 let. V slovenski literaturi si je Cvetko Golar zagotovil ime s svojimi sočnimi ljudskimi povestmi in igrami iz ljudskega življenja, prežetimi s humorjem in zdravo naravno erotiko, pa tudi s nesnimi, ki jih preveva globok čut za naravo in ljubezen do preprostega ljudskega življenja.

S tem pa ne zavzemamo nobenega apriornega stališča do vprašanja lastnine, temveč bi bilo treba to vprašanje v zvezi s skupno gospodarsko-družbeno problematiko tudi glede na Aronovo presojanje, obravnavati v posebni razpravi.

O NAKUPU IN PRODAJI

O tem vprašanju ponavljamo le, da Lokar meša pojme, ki zadevajo splošno ekonomsko področje je ponudba in povpraševanje in ožje področje, kot sta nakup in prodaja, ki zadeva tercialno gospodarsko delovanje. Poleg tega je neprimerna odn. nesodobna klasifikacija na statično in dinamično (kar naj bi zvenelo bolj napredno) glede na to, da je v sodobni fazi gospodarske rasti celotno ekonomsko delovanje več ali manj dinamično.

O NAKLJUCNOSTI

Tudi v vprašanju Teilhardove razvojne teorije je naše tolmačenje drugačno. Za nas ni stavek: razvoj se giblje iz bolj naključnostnega območja v manj naključnostno, popolnoma enakovrednih stavek: razvoj se giblje iz nižjih v višja psihična starija. Za nas namreč ni psiha le element organizacije in reda, in menimo, da tudi ni bila za Teilharda (saj je po njem razvoj prav razvoj v kompleksnost). Za nas obsega človeška psiha poleg razuma (ratio) tudi vso kompleksno duševno in čustveno plat človeka. In kolikor poznamo Teilhardovo teorijo, ta prav s svojim monističnim konceptom, po katerem vsebuje že materija prapsihizem, prerašča staro dualistično delitev na materijo in duha. Zatorej bi ne mogli pripisovati Teilhardu, da vidi v »materiji« enostavni element naključnosti odn. množstva, kar pa tudi ni identično.

Glede vprašanja informiranosti pa bi poudarili, da je za nas eno informiranost, drugo pa odobravanje odn. soglašanje. In kdor gleda na svet in življenje kakor kristjan, temu ni eksistenca absurdna »spričo naključnosti življenja, smrti, izničenja«, kakor je ateističnim eksistencialnim filozofom Sartre, Camusu in drugim, in mislimo, da tudi ni bila Teilhardu, saj je ostal do konca zvest kristjan, celo jezuit. Vsekakor pa sega to vprašanje preko področja znanosti o gospodarsko-družbeni problematiki na področje modroslovja odn. svetov-

nega nazora, za kar pa bi bila potrebna posebna razprava.

In končno še besedo:

O ISKANJU IN POSREDOVANJU RESNICE

Lokar pravi, da čuti potrebo, da »danes Slovenici nastopimo križev pot iskanja svoje resnice«. Vsekakor mu te pravice do iskanja svoje oziroma naše resnice ne odrekamo, nasprotno je njegov poizkus vse hvale vreden. Dvomimo le v uspešnost njegovih prizadevanj, če bo nadaljeval po nakazani poti.

Prvič, ker se nam zdi, da bo težko našel »novo« resnico, če ne bo izhajal iz konkretnih ekonomskih in socioloških dejstev in če si ne bo opredelil pojmov, s katerimi operira. Saj se prav po opredelitvah pojmov gospodarsko-družbeni teoretiki razlikujejo med seboj, ne pa po tem, da bi se sklicevali na neke učbenike in enciklopedije, kar bi veljalo za naravoslovne znanosti. Zlasti pa velja to za onega, ki išče in podaja neko »novo« gospodarsko-družbeno »resnico«. Nadalje mislimo, da je treba upoštevati osnovno dejstvo, da predstavlja človekovo življenje in vsa njegova področja, tako tudi gospodarsko-družbeno, kompleksni sestav raznolikih činiteljev, s človekom in znanostjo o njem v središču. Spričo tega ne smemo videti v posameznem činitelju izključujoče determinante za celoten razvoj. Tako simplicitično gledanje vodi nujno v dogmatizem, proti temu pa smo načelno in praktično, ker nas uči zgodovina, da vodi neogibno v totalitarizem, ki je pa dosledna ovira za vsak napredek.

Drugič pa mislimo, da bo avtor po nakazani poti še težje kot sebe prepričal druge o novi resnici. Za to pa vendarle gre, ali ne? Kajti naše pričevanje služi prav temu, da svojo resnico drugim posredujemo, da jih za njo z jasnimi in prepričljivimi razlogi pridobimo in tudi navdušimo; skratka, gre za to, da postane poedinčeva resnica skupna, torej njegova tudi »naša« resnica.

Tako obravnavanje problemov pa predpostavlja našo intelektualno in etično zrelost, odgovornost do resnice in pa tudi do ljudi, katerim je namenjena (saj so že tako prenasičeni vseh vrst »resnic«).

Zatorej stopimo iz sfere abstrakcij na realna vsakodnevna stvarnost, na tla trdega človekovega življenja in njegovih vprašanj. Potem bo naš dialog vodil k pravemu spoznavanju in bo odprl pot medčloveški ljubezni. In to je resnica, ki nas bo osvobodila in odrešila.

Mirjam Gregorčič

Janko in Metka v Slovenskem gledališču

18. t. m. je Slovensko gledališče prvič v letošnji sezoni zaigralo predvsem za otroke in tiste odrasle, ki so otroke spremljali, znano Grimmovo pravljico »Janko in Metka«. Saša Skufca je sicer vzel pri Grimmu le motiv, a ga je za oder prikrojil tako, da je predstava zaživela svoje polno življenje s pravilnostjo in poučnostjo, z veselimi in tipiziranimi pravljicnimi junaki, ki so pogosto popeljali mlade gledalce v trepet in strah, še pogosteje pa morda v vesel in sproščeni smeh. Dialog se je pogosto prelil v pesem, glasba Viktorija Fabianija pa je sploh ločila posamezna dejanja; morda je bila za pravljico igra celo preobsežna, včasih pa je le ustvarjala razpoložensko vzdušje. Orkester je vodil Oskar Kjuder. (Kar škoda, da ni mogoče bolj zakriti odprtega odra, kjer je orkester, ker le nekoliko moti odrsko sliko). Tudi scena Demetrija Ceja je vzporedno z režijo Joška Lukeža primerno zamislila odgovarjajoč prostor in mu dala s skrbno izbranimi detajli svežo prostornost, v kateri ni bilo mesta za kako prenatrpanost.

Joško Lukež je ohranil v svoji režiji del tiste nepogrešljive pravilnosti, ki jo imajo otroci v vseh časih enako radi. Vendar ni postal v tem svetu sanj nikjer sladkoben, ampak vedno toplo domač, nekje na pragu verjetnosti. Vsa predstava teče v sproščnem ritmu in nikjer se pri vsem tem pravljicnem mehanizmu nič ne zatika. Predstava je pritegnila mlade gledalce in jih prepričala.

Glavno težo sta nosila Janko in Metka. Janka igra Franko Žerjal in je to njegova prva zares velika vloga. Laže se je vživeti v otroški svet, kot pa ga v vlogi obnavljati, in tako je bilo pri Janku čutili včasih že malo odraslega fanta. Tu pa tam bi si želeli malo bolj prožnega v diktaciji in v igri, vendar je ustvaril tudi tako zelo prijetnega Janka. Glasovno in temperamentno je zaživel res-

nično lepe podobe v mnogih prizorih. Njegov lik je ostal vseskozi dosleden in prepričljiv.

Živahna, otroško topla, v mimiki in izrazu otroško naivna, verjetna in prepričljiva je Metka Mirande Cabarijeve. Stalni obiskovalec gledališča bi skoraj težko verjel, da je ta punčka ista, kot je bila v igrah s povsem drugačnimi vlogami. Mlade gledavce je s svojo prisrčnostjo in neposrednostjo povsem pritegnila.

V slogu veselega piskroveza, dovtipnega in narejeno hudega, pa spet vse odpuščajočega je zaigral svojo vlogo Danilo Turk. Čeprav ni težil za globinami, ampak le za zunanjo vedrostjo, je svojo vlogo prav lepo rešil.

Prijetno podobo botra Slame je izoblikoval Stane Raztresen in to v vseh odtenkih od onemoglosti do strahu in narejenega junaštva, kar vse je mlade gledavce neizmerno zabavalo.

Skakljajočega in prožnega palčka je spretno in sproščeno igral Adrijan Rustja, Nakrstova pa je ustvarila naravnost klasično čarovnico, izde'ano do vseh podrobnosti. Tudi Edi Žerjal je sproščeno zaigral Mlinarjevega Tončka in mu dal prijetno podobo.

Omeniti moramo še lepo podobo očeta, ki ga je igral Lojze Milič, Zlata Radoškova pa je igrala njegovo ženo. V zboru palčkov in drugih gozdnih prebivalcev je posrečeno igral učitelja Zajca Edvard Martinuzzi.

Prav ti skupinski prizori, ko je imel režiser opravka z otroki — igralci — dokazujejo marljivost Joška Lukeža, ko je moral režijsko pripraviti ta najmlajši svet do tega, da ga je ujel v celotni prijetni ritmu predstave.

J. P.

Tržaški slikar Robert Faganel je razstavljal zadnji čas svoja novejša dela v galeriji »La Margutta« v Vicenzi.

GOSPODARSTVO

Kako popraviti črno vino s premalo barve

Vedno več pivcev daja v naših krajih prednost črnim vinom in zato izgublja bela vina svojo količinsko nadvlado: povpraševanje po črnih vinih raste, po belih pa pada. Vreme pa letos ni dopustilo, da bi naše črne sorte grozdja res dozorele v črne, in mnogo sort je ostalo samo rožnatih. Poleg tega letos ni kazalo puščati črnih sort več dni na tropinah, ker so bile tropine v splošnem zelo slabe, precej gnile. Črna vina pa postanejo naravno črna samo v primeru, da so več časa s tropinami v stiku, da izlužijo iz njih črno barvo. To se pa letos ni zgodilo in zato črna vina niso dovolj črna. Kaj napraviti? Za okrepitev barve pri vinih imamo naslednje možnosti:

1. Mešati premalo črna domača vina z močno barvanimi južnimi vini. To je neka vrsta državne podpore vinogradništvu v južnih krajih, da bi vinogradniki svoja vina lažje prodali. Mešanje z močnimi južnimi črnimi vini bi bilo tudi priporočljivo za dvig odstotka alkohola. Tako mešanje pa ni vedno koristno, ker bi z njim spremenili okus domačega vina in bi s takim delovanjem uvajali pitje južnjaških črnih vin na škodo naših. Da bi namreč vina in barvo vina dovolj dvignili, bi morali prevečkrat primešati veliko količino južnega vina. — Torej si s primešanjem južnih vin ne moremo vedno pomagati.

2. Po italijanskem vinskem zakonu se vinom lahko doda črna barva, a samo barva, ki je grozdnega izvora, torej dobljena iz jagodnih lupin. Ta barva je lahko tekoča, lahko pa v prahu. Tekoče barve — enocianin — niso vedno enako močne, ne zažejejo vedno enako in zato nam samo poskus lahko pove, koliko te barve je potrebno primešati na en hl premalo rdečega vina. Vsekakor lahko začnemo s količino enega kg ali litra na vsakih 100 litrov vina. Odmerjeno tekočino premešamo v brenčici z nekoliko vina, zlijemo v sod in premešamo. Prav redko bo zadostoval en liter ali en kg »enocianina«. Navadno je potrebno dodati več, tudi do 3 kg ali litre. Večje količine pa niso priporočljive, ker se lahko okus spremeni.

Enocianin v prahu ima na ovojnicah zapisano, kako naj se rabi: ali raztopljen v alkoholu ali v vinu in kakšni koli-

čini. Navadno raztopimo za en hl vina najmanj 10 gramov enocianina v prahu, lahko pa tudi 40 do 50 gramov, ker tudi enocianin v prahu ni vedno enako močan.

3. Umetna kemična barva ni dovoljena v Italiji za barvanje vina, čeprav je ista barva dovoljena za barvanje likerjev, sirupov, močnatih jedi, itd. V sosedni Jugoslaviji in drugih državah pa porabijo zelo mnogo tega kemičnega barvila. Navadno raztopijo 10 gramov kemičnega barvila v par litrih vina in nato premešajo med 100 litrov vina. Umetna kemična barva je navadno močnejša kot enocianin v prahu in zato navadno ne gremo preko količine 25 gramov barvila za 100 litrov vina.

Kdaj pa dodamo vinom umetne barve? Če je vino še v kipenju, ni priporočljivo dodajati barve, ker jo mlado vino navadno odvzre v drožje. Zato pa je priporočljivo počakati vsaj do prvega pretakanja. Tedaj, okoli Božiča, pa že lahko dodamo vinu še potrebnega barvila. V poznejših mesecih se seveda tudi lahko doda umetna barva.

PRIJAVA LETOSNJEGA PRIDELKA VINA

Dó 10. decembra je potrebno prijaviti letošnji pridelek vina in morebitni ostanek vina prejšnjih let, ki je bilo še v kleti opolnoči 30. novembra. — Prijavo je potrebno napraviti ali na užitninskem uradu (ufficio dazio) ali na občini. Tam dobite potrebne formularje.

Napravite prijavo, in to pravočasno, da se izognete kaznim, ki so zelo občutne.

Topolovi nasadi so negospodarski

V zadnjih 10 - 12 letih, to je po l. 1950 do lanskega leta, so mnogi zemljiški posestniki hiteli s sajenjem topolov. Vide-li so, da drevesa hitro rastejo in v 12 - 14 letih že dozorejo za sekanje, da se les drago proda in da pri gojenju ni potrebne mnogo drage človeške delovne sile. Iz tega razloga so zlasti v Lombardiji spremenili premnoge najrodovitnejše njive v sklenjene nasade topolov. Mnogi so hoteli na lahko zaslužiti. A v teku let so se razmere temeljito spremenile. Sajenice topolov so plačali tudi po 400 lir namesto po običaj-

nih 100 lir; od vseh strani se je natepel škodljivi mrčes in kdor je hotel ohraniti svoje topole zdrave in nepoškodovane, je moral potrositi lepe denarce za varovalna sredstva in za njih razprševanje. Iz mest se je vrnil marsikateri kmečki delavec, ki je prej pokazal zemlji hrbet. V topole preveč zaljubljene pa so najbolj iztrezile padajoče cene za topolov les. Mnogi so sedaj izračunali, da bi jim mnogo več ostalo, če bi ne bili sadili topolov in če bi bili vztrajali pri dotodanjih pridelkih: žitu, koruzi, krompirju in krmilih.

LETOS JE MALO FIŽOLA

Fižol je precej drag in to po celi Italiji, ker je pridelek pičel in ker so prodali mnogo zelenega fižola v stročju za neposredno potrošnjo. — Manjkal bo tudi fižol za seme in zato naj si ga pridelovalci preskrbijo že pozimi, da ga ne bodo zaman iskali ob sajenju.

Pri nas je bil pičel tudi pridelek krompirja, in skrbnejši kmetovalci že stikajo za semenskim blagom. Dober semenski krompir se dobi na Južnem Tirolskem v Brunecku in okolici.

Enake razmere za krompir in fižol, kot so pri nas, so tudi v Sloveniji, in potrošniki si le s težavami preskrbe ozimnice, to je zalogo krompirja in fižola. K ozimnici spadajo še jabolka, zelje in drva. Na ozimnice morajo misliti povsod tam, kjer je trg preslabo založen.

Koprška proga spet v nevarnosti

»Gospodarski vestnik« v Ljubljani se je pred kratkim pritožil, da se gradnja koprške železnice zavlačuje v nedogled. Za tovorni prevoz bi železnica morala pričeti obratovati sredi prihodnjega leta, a po sodbi lista se to ne bo zgodilo.

Nevarnost je, da se bodo zaradi tega sedanjih in potencialnih klientov koprškega pristana obrnili na druge pristane, kar bi bil hud udarec za slovensko in za vse jugoslovansko gospodarstvo. Za borih 17 kilometrov proge na slovenskem ozemlju — ugotavlja »Gospodarski vestnik« — ni mogoče najti denarja, medtem ko drugod po Jugoslaviji gradijo proge s sredstvi brez obveznosti vračanja.

NENAVADNA TRGATEV

V severni Franciji, zlasti v Loreni, pa tudi na obronkih dolin reke Ren in njenih pritokov tržejo mnogo pozneje kot pri nas. Letos so pa še posebno odlašali s trgatvijo, ker je grozdje — kot povsod drugod v Evropi — slabo zorelo. Tako se je zgodilo, da so sredi novembra še trgali, a je med tem vinograde zasnežilo za več kot ped na debelo.

34-letni Jevgenij Urbanski, eden najbolj znanih filmskih igralcev Sovjetske zveze, se je pri filmskem snemanju blizu Buhare smrtno ponesrečil, ko se je prevrnil avtomobil. Urbanski je igral glavni vlogi tudi v znanih filmih »Balada vojaka« in »Jasno nebo«.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

Dne 25. marca 1923 je bila poslanska zbornica razpuščena in so bile razpisane nove volitve za 6. april. Senat in nova zbornica bi se tako zbrali k zasedanju dne 24. maja 1923.

Stranka, ki je hotela po novem volilnem redu, katerega je tudi sama ustvarila, priti do polne moči, je bila fašistovska. Ta je bila do dna duše prepričana, da bo imela v novi poslanski zbornici dvetretjinsko večino, ki je bila določena za isto stranko, ki bi dobila v državi največje število glasov: njej pripade 356 poslancev.

Ljudovci (popolari), ki so svojo stranko očistili raznih neodločnih političnih koristi-

184.

Dr. E. BESEDNJAK

lovcev, so sklenili nastopiti samostojno kot opozicija. Računali so, da bodo kljub raznim odpadnikom imeli kar dober uspeh.

Ljudovski poslanci in senatorji, ki so se izločili iz skupne stranke, po številu 12 — niso šli samostojno v volilni boj. Čakali so, da jih bodo fašisti sprejeli na svojo listo. Kakšno je bilo stališče socialistov? Bili sta dve skupini, ena, ki je sledila poslancu Turatiju, druga, ki se je zbirala okrog glavnega socialističnega glasila »Avanti«.

Komunisti so imeli v zadnjem času hudo smolo s svojimi poslanci. Znani poslanec Bombacci je odstopil, ker je v nekem govoru preveč hvalil Mussolinija in njegovo stranko. Poslanec Mingrino je bil zasačen pri tihotapstvu kokaine. Položaj komunistov je bil zaradi teh dogodkov zelo neprijeten.

Večkratni ministrski predsednik Giolitti je imel v intelektualnih krogih mnogo pristašev in bi zato moral imeti več pristašev.

Mussolini je sklical v Rimu veliko zborovanje fašistovske stranke. Zbrani so bili vsi voditelji: ministri, podministri, poslanci, senatorji, fašistovski župani večjih mest, pokrajinski politični tajniki, generali narodne milice itd.

Fašistovska stranka ni mislila kandidirati samo strogih fašistov, ki so bili vpisani v stranko, temveč tudi večje število takih oseb, ki so bili fašizmu naklonjeni.

NOV KANDIDAT ZA PARLAMENT

Odbor političnega društva Edinost v Gorici je imel dne 1. februarja 1924 sejo in sklenil sledeče:

»1. Politično društvo Edinost v Gorici se hoče udeležiti volilnega boja pod imenom Narodne stranke Slovencev in Hrvatov v Italiji.

2. Politično društvo Edinost v Gorici obžaluje, da ni prišlo do ustanovitve Narodnega sveta in ugotavlja, da se to ni zgodilo po njegovi krivdi; Narodni svet bi bil najbolj poklican organ, da bi izvedel državnozbornske volitve.

3. Politično društvo Edinost v Gorici bo šlo v volilni boj s programom, ki je bil soglasno sprejet od vseh zastopnikov naše ljudstva v Italiji leta 1920 v Narodnem domu v Trstu; temu programu je goriška politična organizacija ostala edina zvesta in sedanji odbor se ga je držal v vsem delovanju ter ga dosledno izvajal.

4. Politično društvo Edinost v Gorici se dobro zaveda, da obstoji poleg njegove politične organizacije tudi Politično društvo Edinosti v Trstu in njegov istrski pododbor, Politično društvo za Slovence in Hrvate v Istri, kakor tudi organizacije pristašev drugih slovenskih in hrvatskih strank.

5. Politično društvo Edinost v Gorici želi skupnega nastopa vseh Slovencev in Hrvatov v Italiji in zato vabi vse slovanske organizacije v Italiji, da se pridružijo volilnemu boju in daje nalog društvenemu tajništvu, da stopi takoj v stike z vsemi političnimi organizacijami v Italiji v korist enotnega nastopa vseh Slovanov v Italiji pri državnozbornskih volitvah.

(Dalje)

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Predstave v Kulturnem domu

JUBILEJNA SEZONA 1965-66

V NEDELJO, 5. DECEMBRA 1965 OB 16. URI

Saša Skufca (Po Grimmu)

JANKO IN METKA

OTROSKA SPEVOIGRA V TREH DEJANJIH

Kežija: Jožko Lukeš

Scena: Demetrij Cej

Glasba: Viktor Fabiani

Orkester vodi: Oskar Kjuder

Korepetitor: Sergij Radovič

Rezervacija vstopnic za vse predstave na tel. 734265 vsak dan od 11. do 14. ure. Prodaja vstopnic eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Prosimo cenj. občinstvo, da dvigne rezervirane vstopnice vsaj petnajst minut pred pričetkom predstav

»In kaj bi bilo, če vam ne bi hotel slediti?«

»Nočem prikrivati Vaši visokosti, da so mi dali znatno možnost samostojnega odločanja,« je s poklonom odvrnil detektiv.

»Ah, po pravici vam povem, da me vaša nesramnost jezi! Toda vi ste pač agent, zato naj bo, toda vaši predstojniki mi bodo drago plačali to zlorabo oblasti. Mi lahko poveste, kaj je vzrok tega nepolitičnega in protiustavnega dejanja?«

»Visokost,« je ponižno dejal detektiv, »general Vandeleur in njegov brat sta bila tako neverjetno predrzna, da sta vas obdolžila tatvine. Zatrjujeta, da je znameniti diamant v vaših rokah. Toda zadostovalo bo, da vi samo zanikate to trditev, pa bo policijski prefekt glede tega pomirjen. Povedal bom še več. Če bi izvolila Vaša visokost izjaviti celo samo meni, podrejenemu uradniku, da Vam o zadevi ni prav nič znano, bi se takoj umaknil.«

Florizel je smatral do tega hipa vso to dogodivščino samo za malenkost, ki bi mogla postati resna samo zaradi kakega morebitnega mednarodnega zapletljajja, ki bi lahko nastal iz tega. Ko pa je zaslišal Vandeleurjevo ime, je v trenutku spoznal celotni pomen nesramne obdolžitve. Bil je aretiran in obtožen tatvine. Vse to je bilo ne le že samoposebi zelo neprijetno, ampak je tudi spravljal v nevarnost njegovo dostojanstvo in njegovo čast. Kaj naj torej odgovori na to? Kaj naj stori? Ah, maharadžov diamant je bil zares preklet dragulj, in kot se je zdelo, naj bi postal on najnovejša žrtev njegove peklenke moči.

Za zdaj je bilo jasno le eno in sicer to, da ni mogel dati pritrilnega odgovora na vprašanje, ki mu ga je zastavil detektiv. Bolje je bilo pridobiti na času.

Toda njegovo pomišljanje je trajalo samo nekaj hipov.

»Naj bo, kakor hoče,« je rekel. »Pojdiva torej na prefekturo.«

Mož se je spet priklonil in se pripravil, da bi mu sledil v spoštljivi razdalji.

»Približajte se,« je rekel princ. »Zelim se pogovarjati z vami... Toda zdaj, ko vas bolje vidim, se mi zdi, da ni prvokrat, da se srečava.«

»To je zame čast, da se Vaša visokost spomni moje fiziono-

42

MAHARADŽOV DIAMANT

R. L. STEVENSON

Dogodivščine princa Florizela z detektivom

mije,« je odvrnil detektiv. »Pred osmimi leti sem imel čast, da sem govoril z vami.«

»To spada nekoliko k vašemu in mojemu poklicu, da si zapomnimo fizionomije. Kajti, po pravici rečeno, princ in detektiv se bojujeta za isto stvar. Oba se bojujeta proti zločinu. Samo da je moj poklic imenitnejši, vaš pa nevarnejši. A oba imata enak namen in enako čast. In priznam vam, da bi bil rajši dober in inteligen ten detektiv kakor nesposoben in smešen kralj.«

Agenta je ta prijaznost kar prevzela.

»Vaša visokost vrača dobro za slabo... Predržno dejanje poplača z najprisrčnejšo prijaznostjo.«

»A kako, da niste posumili, da vas skušam morda le pridobiti s takim govorjenjem?«

»Bog me varuj pred takim sumom!«

»To je odgovor modrega in poštenega moža. Ja, prijatelj, svet je velik in poln lepot in veselja in njegova sposobnost kompenzacije je torej neskončna. Tisti, ki bi bil sposoben odkloniti dar v obliki enega milijona, bi morda privolil v to, da zabaranta svojo čast za kako kraljestvo ali za ljubezen kake ženske; in jaz sam, ki vam zdaj to govorim, sem se znašel že v takih skušnjavah, sredi tako neustavljivih zapeljevanj za moč človeške čednosti, da vam rečem, da sem srečen, da sem srečal vas in da lahko tako zaupam v Božjo dobroto. In vidite, po zaslugi te preproste in dostojanstvene navade se lahko nocoj midva skupno sprehajava, z neomadeževanim srcem.«

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

VAŽNI SKLEPI GLEDE ATLETIKE

V preteklem tednu je v Kopenhagnu zasedal vodilni odbor Mednarodne atletske zveze, ki je sprejel na tem sestanku več zanimivih odločitev. Ker so nekatere izmed teh posegle tudi v mednarodno atletske dogajanje, si jih na kratko ogledamo.

Komisija za tekmovanja je prejela predlog, po katerem naj bi že kar letos uvedli k drugim tekmovanjem tudi evropsko prvenstvo v dvoranah. Ta predlog pa ni našel na ugoden sprejem in je propadel. Namesto prvenstva pa bodo vendarle organizirali evropske atletske igre v dvoranah. Prve bodo na vrsti 26. in 27. marca v Dortmundu.

Sklenili so tudi, da bodo odslej uvedli tradicionalni medkontinentalni dvoboj med atleti obeh Amerik in Evrope. Amerikanci naj bi sestavili svojo reprezentanco na vseameriških igrah, kar se tiče evropskega moštva pa ni še nič znanega. Ta

predlog pa je našel na hudo nasprotovanje Sovjetov, ki se s formulo te prireditve niti malo ne strinjajo. Kljub temu pa bo verjetno do prvega medkontinentalnega srečanja prišlo v Montrealu v Kanadi 9. in 10. avgusta 1967.

Spremenili bodo nekoliko tudi tekmovanje za evropski atletske pokal, ki je bilo letos prvič na vrsti. Po novi formuli naj bi se prvo in drugo uvrščeni iz polfinala uvrstila naravnost v finale, kot je bilo v veljavi že zdaj. Tretje in četrto uvrščeni pa bi morala za vstop v finale opraviti še medsebojni izločilni dvoboj.

Voditelji atletike so predvideli tudi novo tekmovanje in sicer nekakšne evropske igre za mladince. Priredili bi jih za moške in ženske. Prve igre bodo verjetno na sporedu prihodnje leto 24. in 25. septembra v Lwowu v Sovjetski zvezi. Starost udeležencev pa so omejili takole: ženske bodo lahko stare največ 18, moški pa 19 let.

Se o enem predlogu so razpravljali v Kopenhagnu. Evropska atletska prvenstva so bila doslej vsaka 4 leta. Po novem predlogu pa naj bi jih prirejali vsaki dve leti. Dokončne odločitve o tem vprašanju še niso sprejeli in bodo o njej razpravljali na prihodnjem zasedanju evropske atletske zveze v Budimpešti, poleti leta 1966.

Zakaj ne „Boru“?

Te dni so podelili v republiki Sloveniji »športne nagrade« najboljšim zaslužnim športnikom v letošnjem letu. Pri tem pa smo se morali vprašati, kako so mogli tisti, ki so odločali o podelitvi nagrad, pri tem prezreti naravnost senzacionalni uspeh letošnjega »Borovega« športnega tedna v Trstu in zaslužne organizatorje te edinstvene in tudi za krepitev tukajšnjega slovenstva važne pobude? Ker se pri podelitvi literarnih nagrad v Sloveniji ozirajo tudi na naše zamejske pisatelje, ni razloga, po našem mnenju, da tudi pri podeljevanju športnih nagrad ne bi upoštevali naših zamejskih športnikov.

Kulturne novice

Lojze Spacal je bil povabljen, da razstavlja v grafičnem sektorju vsedržavne umetnostne quadriennale v Rimu, katero je te dni odprl minister za prosveto Gui.

Goncourtovo nagrado so podelili v Parizu 40-letnemu pisatelju Jacquesu Borelu za njegovo prvo knjigo z naslovom »L'adoration« (Oboževanje). Izšla je pri založbi Gallimard. Knjiga je v bistvu avtobiografskega značaja.

ŽENA IN DOM

Moda za vas

Enostaven in eleganten plašč za slovesne priložnosti iz črnega volnenega brokata. Ovratnik in rokavi so okrašeni s črno lisico ali črno soboljevino. Gumbi so iz pozamenterije.

MATERE, ZADRŽUJTE SVOJE ŽIVCE

Mnoge matere, ki menijo, da imajo preveč poredne otroke, izbruhnejo vsak hip v živčno zmerjanje, vpitje ali v jok; lahko bi rekli, da sploh ne pridejo iz stanja živčne napetosti, razen kadar otroci spijo.

Toda tudi do otrok si moramo ohraniti matere mirne živce in prevdarnost. Predvsem moramo pomisliti, da so vsi zdravi otroci živahni in poredni. — »Porednost« navadno ni nič drugega, kakor bujnost otrokove vitalnosti, preobilica življenjskega veselja in gona po dejavnosti, ki ju otrok hoče in mora iztrošiti, da ostane v psihičnem ravnovesju. Zaskrbi nas lahko le, če je otrok premiren. Potem je ali bolan ali se čuti nesrečen, dolgočasen.

Če nam otroci v svoji živahnosti kdaj pa kdaj tudi kakšno »zagodejo«, ni to nič tako strašnega. Črepije še niso nesreča, če pa smo srečni lastniki garnitur meissenskega porcelana ali kitajskih vaz, jih spravimo pred otroki na varno in ne spravljamo naših malih v skušnjavo. Zanje je vrč pač le vrč.

Hudobnih otrok ni, če pa se nam zdi, da se le kaže v otroku nagnenje k hudobiji, je to le optična prevara. Tak otrok je bolan in psihično ogrožen. Treba ga je zdraviti, peljati k zdravniku, se posvetovati s pedagogi, in še bolj moramo pokazati svojo ljubezen do njega ter še manj kričati in se razburjati kot nad zdravimi otroki.

Neprestana živčnost, kričanje in razburjanje pa delajo žensko tudi nesimpatično in odbijajočo ter zmanjšujejo kljub vsej njeni skrbnosti simpatije in ljubezen do nje ne le v otrokih, ampak tudi pri možu, ki se tudi naveliča takega neprestanega kričanja in razburjanja za prazen nič. Seveda živčnost slabo vpliva tudi na lepoto.

Torej žene in matere, ne razburjajte se. Pazimo na svoje živce.

S TRŽAŠKEGA

OPOZORILO RAZLAŠČENCEM

Odbor za pomoč razlaščencem ponovno opozarja svoje člane in vse lastnike zemljišč, ki jih bo prizadela gradnja naftovoda, da se neposredna pogajanja z naftovodnima družbama Bechtel in Siot nadaljujejo in da obstaja upanje, da se bodo vsa odprta vprašanja pravično uredila. Ko bodo pogajanja in razgovori zaključeni, bo odbor takoj obvestil člane in javnost o njihovi vsebini.

Kot smo že pisali, je do neposrednih pogajanj prišlo zlasti zaradi številnih prizivov, ki jih je Odbor naslovil na pristojne oblasti in ki so jih te tudi dejansko sprejele. Svoje člane zato opozarja odbor, naj ničesar sami ne sklenejo, dokler se razgovori ne zaključijo.

PREDAVANJE LAVA ČERMELJA

V Slovenskem klubu v Trstu je imel 30. novembra, prav zanimivo predavanje dr. Lavo Čermelj. Znani tržaški slovenski publicist je govoril o svoji knjigi »Slovinci v Italiji«.

V NEDELJO 12. DECEMBRA 1965 OB 9. URI BO V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA V TRSTU, UL. PETRONIO 4,

REDNI LETNI OBCNI ZBOR SINDIKATA SLOVENSKE ŠOLE V TRSTU

Dnevni red: 1. Otvoritev; 2. Izvolitev predsedstva občnega zbora; 3. Branje zapisnika lanskega občnega zbora; 4. Poročila: tajništva, referentov, blagajnika, nadzornega odbora, in razsodišča; 5. Razprava in sprejem poročil; 6. Razrešnica; 7. Volitve novega odbora; 8. Predlogi; 9. Razno.

Vsi, ki žele predložiti kak predlog, naj ga pisмено predložijo Odboru Sindikata Slovenske šole, Ul. F. Filzi, 8-I, do 10. decembra. — Vabljeni tudi nečlani.

ODBOR

Z Goriškega

Standrež:

DOMAČA VESELICA

V nedeljo smo imeli priložnost videti, da se je začelo v Standrežu še kar živahno prosvetno gibanje, zlasti med mladimi.

V župnijski dvorani so priredili v nedeljo popoldne lepo in pristrčno uspešno domačo veselico. Na sporedu so imeli petje, eno veseloigro in nekaj šaljivih prizorov.

Pevski mešani zbor, sestavljen iz mladih pevcev in pevk, vodi zobrovodja Maks Debenjak. Zbor ima že dobre in precej ubrane glasove in se je pogumno lotil tudi zahtevnejših skladb, katerim bo tudi polagoma kos.

Polna dvorana občinstva se je zelo zabavala z veseloigro, ki je predstavljala oblastno mestno gospo in kako je nazadnje le vest opominja; dober je bil posebno drugi prizor. Mnogo smeha je izzvala tudi burka z ubogo ženo in možem pijančkom, kakor tudi humoristična slika z mešetarjem in prebrisanim kmetom. Nekateri fantje in dekleta so pokazali, da imajo talente za odrske nastope. K dobremu uspehu so precej pripomogle tudi ustrezne kulise in oder sam, ki je zelo funkcionalno uren.

Dve uri trajajoča prireditve, izpolnjena v odmorih z zvočnimi ploščami, je gledavce zadovoljila in si še želijo podobnih kulturno-zabavnih popoldnevov.

ZA
NAŠE
NAJMLAJŠE

Snežek

19

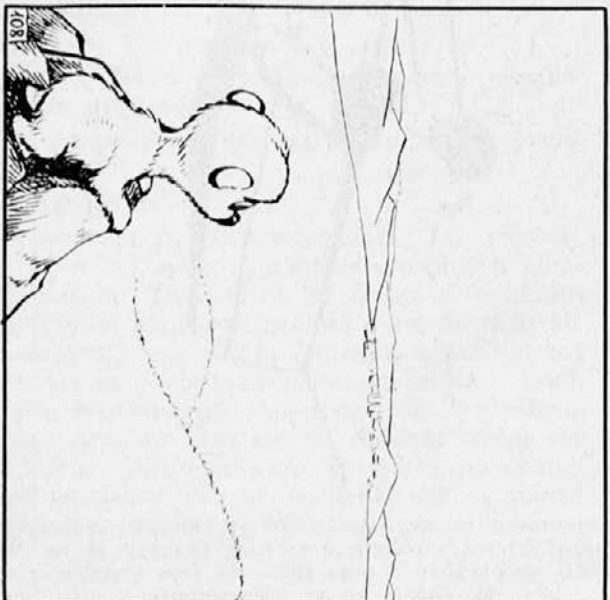
piše in riše
Miki Muster

106. Kakor je prišla, tako nenadoma je nevihtna tudi prešla. Grmenje je ponetalo in dež ne kaplje so se vedno bolj redčile. Snežek si je polagoma opomogel. Jama, v kateri je ležal, je bila polna mlačne vode in povsod, po vseh razpokah je curjala deževnica. Tu je bila torej voda, ki si jo je tako želel.

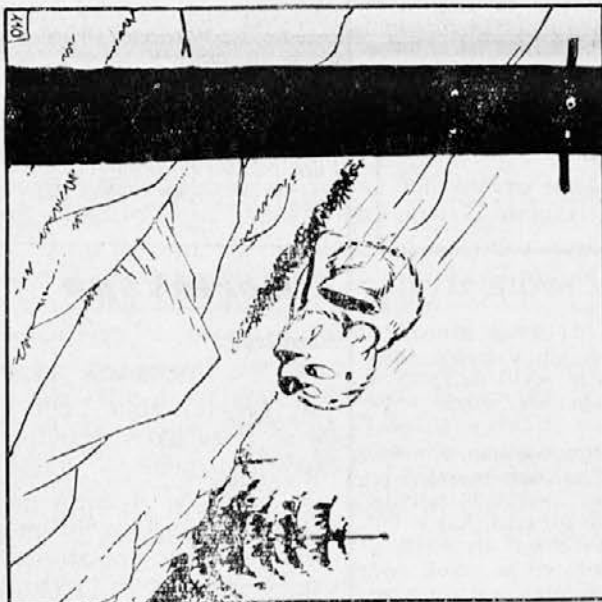
107. Zlezel je izpod grma in jel lizati vodo iz izdohenege kamna. Cutil je, kako mu prhaja nova anoč v žile in šele, ko je popil vodo iz treh kotanj, si je oddahnil. Razgledal se je. Črnih oblakov ni bilo nikjer več in sonce se mu je prijazno smehljalo s čistega neba. Zdaj je bil pripravljen, da nadaljuje svojo pot.

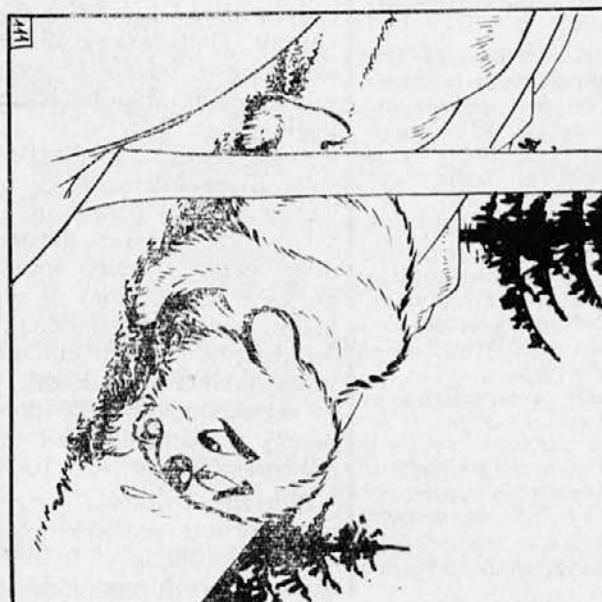
108. Stekel je proti vrhu planine in ga kmalu dosegel. Stopil je na najvišjo skalo in se razgledal. Na vse strani se je odpiral čudovit razgled. Daleč v Dolini, od koder je prišel, je videl polja in travnike, gozdove in bele ceste. Tam daleč, prav na obzorju, pa se je kadilo iz nešteti dimnikov. Tam je bilo mesto in živalski vrt, tam je bil Uruk in njegova mati Belka.

109. Mati Belka? Zdaj se je spomnil nanjo in zaželel si je, da bi se vrnil k njej. Dovolj je videl sveta, rad bi bil spet v njenem varnem zavetju. Potem je pogledal na drugo stran. Nepreradni gozdovi, kakor daleč je segalo oko. In tam spodaj?... Snežku je zaigralo srce. V dolini pod njim se je med temnimi smrekami zrcalilo kri-stalnocišto jezero.

110. Zelja po kopeli v mrzli vodi je bila tako vroča, da je pozabil na domotožje. Pognal se je po strmini in se dobesedno trkljal proti planinskemu jezercu, ki ga je opazil. Kmalu je prispel v senco borovcev. Skale so se redčile in med njimi je tu in tam že poganjali zeleni mah. Tu in tam so se med nizkim borovjem dvigale visoke smreke.

111. Pot je bila daiša, kot je pričakoval. Ze na pol poti mu je bilo zopet tako vroče, da se je kar opotekal. Za hip je obstal in si oddahnil, nato pa zopet stekel. Zdaj jezera ni več videl. Zakrivalo ga je drevice, ki je raslo vedno gostjeje. Le smreke mu je ves čas naznanjali, da se bliža težko želenemu cilju.